

Sygn. akt XXIV C 519/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Dorota Stokowska-Komorowska
Protokolant:	sekretarz sądowy Aleksandra Bielińska

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2018 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa P. W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w G.

o zadośćuczynienie

1. oddała powództwo;
2. nie obciążą powoda kosztami postępowania.

Sygn. akt XXIV C 519/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 23 maja 2017 r. (data nadania w placówce pocztowej), sprecyzowanym w piśmie z dnia 3 lipca 2017 r. (data nadania w placówce pocztowej) skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa - Centralnemu Zarządowi Służby Więziennej oraz Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w G., powód P. W. wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Uzasadniając dochodzone roszczenie wskazał, że w dniu 1 września 2016 roku został umieszczony w przeludnionej celi, która nie spełniała standardu 3 m² powierzchni na osobę. Podniósł, że w celi znajduje się jedno okno (drugie zostało zamurowane), które jest dodatkowo zasłonięte przez łóżko, co skutkuje brakiem dostępu do dziennego światła oraz świeżego powietrza. Podał, że w jednostce penitencjarnej obowiązuje zakaz korzystania z toalety w trakcie wydawania posiłków, które odbywa się piętro wyżej. Podał, że w czasie wydawania posiłków funkcjonariusze zamykali toaletę na klucz, a jeśli ktoś z niej korzystał wbrew zakazowi - sporządzali wniosek o ukaranie. Podał, że za rzekome naruszenie regulaminu w ww. sposób został ukarany wnioskiem dyscyplinarnym z dnia 14 października 2016 r. Nadto wskazał, że w dniu 27 kwietnia 2017 r. próbowano go zmusić do podjęcia nieodpłatnej pracy, a gdy odmówił, funkcjonariusz sporządził wniosek o jego ukaranie. Podniósł, że w dniu 8 maja 2017 r. sporządzono kolejny wniosek o jego ukaranie, tym razem za rzekome naruszenie regulaminu co do zakazu mycia się w łazience. Wskazał, że w dniu 10 maja 2017 r. dyrektor OZ-S. w ramach wymierzonej kary pozbawił go możliwości zakupu artykułów żywnościowych na okres 2 miesięcy, a w konsekwencji zdegradowano go z podgrupy R-2 do R-1 - co w ocenie powoda stanowiło rażące naruszenie art. 123 a § 2 i 3 k.k.w., art. 116 § 1 pkt 2 k.k.w. oraz art. 9 Konwencji Praw Człowieka. Ponadto podniósł, że ceny artykułów w kantynie, w porównaniu do cen w sklepach znajdujących się w pobliżu jednostki penitencjarnej w S.,

w niektórych przypadkach są wyższe nawet o 300 %. Wskazał, że wychowawczynie oddziału odmówiła mu wpisania na listę odwiedzających jego konkubiny i oznaczyła ją jako przyjaciółkę (pozew - k. 2-3, koperta - k. 7; pismo - k. 18, koperta - k. 23).

W odpowiedzi na pozew pozwani Skarb Państwa - Dyrektor Generalny Służby Więziennej oraz Skarb Państwa - Dyrektor Aresztu Śledczego w G. wnieśli o oddalenie powództwa w całości, zwolnienie od udziału w sprawie Dyrektora Generalnego Służby Więziennej oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu strona pozwana wskazała, że twierdzenia powoda są gołosłownymi oświadczeniami, niepopartymi żadnymi dowodami. Podniosła, że w niniejszej sprawie powód nie przytoczył żadnych okoliczności uzasadniających stanowisko, iż doszło do naruszenia jakiegokolwiek jego dobra osobistego wskutek bezprawnego działania strony pozwanej. Z ostrożności procesowej wskazała, że powód nie przebywał w celi mieszkalnej w warunkach przeludnienia oraz że zapewnione w niej były prawidłowe warunki bytowe. Zaznaczyła, że wszelkie działania podjęte przez funkcjonariuszy Służby Więziennej w stosunku do powoda zostały dokonane w granicach określonych porządkiem prawnym, a ukaranie dyscyplinarne powoda wynikało z nieprzestrzegania przez niego wewnętrznego porządku zakładu. Zakwestionowała, aby funkcjonariusze zamykali toalety na klucz w trakcie wydawania posiłków. Zaznaczyła, że zarzuty powoda co do rzekomego zmuszania go do pracy oraz ukarania za kąpiel były już przedmiotem postępowania skargowego, zarówno przed Sądem Okręgowym w Radomiu, jak i przed Dyrektorem Okręgowym Służby Więziennej w W.. Przyznała, że za dokonane przez powoda przekroczenia regulaminu wewnętrznego Dyrektor Aresztu Śledczego w G. wymierzył mu karę łączną w postaci pozbawienia możliwości dokonania zakupów artykułów żywnościowych na okres 2 miesięcy. Podkreśliła, że decyzja Komisji Penitencjarnej o skierowaniu powoda do zakładu karnego typu zamkniętego została podjęta po zapoznaniu się z projektem oceny okresowej i dokonaniu negatywnej oceny realizacji indywidualnego programu oddziaływań. Zaprzeczyła również, aby w kantynie panowały zbyt wysokie ceny. Wskazała, że zarzut co do odmowy wpisania na listę osób odwiedzających jego konkubiny jest bezpodstawny, bowiem powód sam określił odwiedzającą go wówczas kobietę jako jego wieloletnią przyjaciółkę. Strona pozwana podniosła również, że powód nie wykazał okoliczności, które uzasadniałyby przyznanie mu zadośćuczynienia w żądanej przez niego wysokości. (odpowiedź na pozew - k. 57-64).

Na rozprawie w dniu 24 kwietnia 2018 r. Sąd zwolnił od udziału w sprawie statio fisci Skarbu Państwa - Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (protokół - k. 160-161).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

P. W. w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności w okresie od 8 marca 2016 r. do 8 sierpnia 2017 r. przebywał w Areszcie Śledczym w G.. Od 1 września 2016 r. do 12 maja 2017 r. powód był zakwaterowany w pawilonie X oddział I celi nr (...) Aresztu Śledczego w G. - Oddziału Zewnętrznego w S., gdzie odbywał karę w warunkach zakładu karnego półotwartego. Powierzchnia ww. celi wynosiła 24, 54 m², bez powierzchni kącika sanitarnego, i mogło być w niej zakwaterowanych jednocześnie maksymalnie ośmiu osadzonych. Powód nie przebywał w niej w warunkach przeludnienia tj. w takich, w których powierzchnia celi mieszkalnej na jedną osobę wynosiłaby mniej niż 3 m². Cella ta była wyposażona we właściwy sprzęt kwaterunkowy oraz inne niezbędne przedmioty, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Znajdowało się w niej jedno okno, które można było w zależności od potrzeb otworzyć bądź uchylić. Dostęp do okna nie był ograniczony, nie było ono zastawione łóżkiem. Ww. cella mieszkalna posiadała ponadto sprawną wentylację mechaniczną, która była systematycznie konserwowana i kontrolowana przez uprawnione podmioty. (informacja o pobytach - k. 69-81; wydruk z kalendarza historii rozmieszczenia - k. 83; notatka służbowa - k. 84; protokół z pomiaru pomieszczeń - k. 85-86; wykaz pomieszczeń - k. 87-88; notatka służbowa - k. 89; protokół z okresowej kontroli przewodów kominowych/podłączeń wentylacyjnych - k.90-93).

Zgodnie z § 5 zarządzenia nr (...) Dyrektora Aresztu Śledczego w G. z dnia 27 czerwca 2016 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w Oddziale Zewnętrznym w S. posiłki dostarczane przez administrację osadzeni byli zobowiązani spożywać w celach mieszkalnych, a podczas wydawania posiłków winni przebywać w celach, w których byli zakwaterowani. Powyższa regulacja obowiązywała nadal na podstawie zarządzenia nr (...) Dyrektora Aresztu Śledczego w G. z dnia 6 lutego 2017 r. w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w Oddziale Zewnętrznym w S.,

który uchylił ww. zarządzenie nr (...). Ponadto na mocy § 7 zarządzenia nr (...) określono warunki zażywania kąpeli przez osadzonych, zaś w § 7 pkt 5 skonkretyzowano zakaz ich zażywania w pomieszczeniach umywalni. Osadzeni z chwilą zakwaterowania w Oddziale zobowiązani byli do zapoznania się z obowiązującym porządkiem wewnętrznym oraz do jego przestrzegania (§ 2 ww. zarządzeń). (zarządzenie nr (...) - k. 94-103; zarządzenie nr (...) - k. 104-115).

Wobec nieprzestrzegania przez powoda porządku wewnętrznego jednostki w zakresie § 5, wnioskami z 3 października 2016 r. oraz z 9 października 2016 r. funkcjonariusz aresztu wystąpił o ukaranie powoda karą dyscyplinarną. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że powód podczas wydawania posiłków opuszcza swoją celę, chodzi po korytarzu, utrudniając ich wydawanie. W wyjaśnieniach powód przyznał, że szedł do umywalni oraz argumentował, że ma prawo z niej korzystać, nawet w trakcie wydawania obiadu. Za ww. naruszenia dyrektor AŚ wymierzył powodowi karę łączną nagany (wniosek - k. 118-119, k. 120-121).

W dniu 25 kwietnia 2017 r. powód odmówił podjęcia pracy jako pracownik gospodarczy na rzecz jednostki w myśl art. 123 a § 1 k.k.w., wobec czego funkcjonariusz aresztu wystąpił z wnioskiem o wymierzenie mu kary dyscyplinarnej na podstawie art. 116 § 1 pkt 4 k.k.w. W dniu 8 maja 2017 r. wystąpiono z kolejnym wnioskiem o wymierzenie powodowi kary dyscyplinarnej z uwagi na to, że brał on kąpiel w umywalni oddziału w dniu oraz w miejscu niewyznaczonym i nie reagował na zwracaną mu uwagę. Za ww. naruszenia dyrektor AŚ wymierzył powodowi karę łączną pozbawienia możliwości dokonania zakupów artykułów żywnościowych na okres dwóch miesięcy (wniosek - k. 131, k.132).

Karanię dyscyplinarną powoda w trakcie pobytu w Areszcie Śledczym w G. w zakresie odmowy podjęcia zatrudnienia oraz zażywania kąpeli w dniu oraz w miejscu do tego nieprzeznaczonym było przedmiotem postępowania przed Sądem Okręgowym w Radomiu III Wydziałem Penitencjarnym i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń (sygn. akt III KOW 921/17/s), zainicjowanego przez powoda zażaleniem z 10 maja 2017 r. na ww. decyzję Dyrektora Aresztu Śledczego w G.. Na skutek ww. skargi powoda prowadzone było także postępowanie wyjaśniające przez Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w W.. Po zapoznaniu się z jego wynikami, Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w W. w piśmie z 11 lipca 2017 r. stwierdził, że postępowanie funkcjonariuszy było zgodne z przepisami prawa, kara została wymierzona przez osobę do tego uprawnioną, z zachowaniem wymaganego terminu i przy uwzględnieniu przesłanek przewidzianych w k.k.w. oraz że powód został pouczone o możliwości zaskarżenia tej decyzji - a w konsekwencji oddalił zarzuty powoda. (pismo - k. 122-123; pismo - k. 124-125; sprawozdanie - k. 126-127; notatka służbowa - k. 128, k. 129, k. 130; pismo - k. 133; zażalenie - k.134-135).

Komisja Penitencjarna po zapoznaniu się z projektem oceny okresowej powoda (zawierającej negatywną ocenę realizacji indywidualnego programu oddziaływania), po wysłuchaniu powoda oraz przyjęciu od niego oświadczenia, że nie zamierza odbywać kary w systemie programowanego oddziaływania, na posiedzeniu w dniu 11 maja 2017 r. oceniła jego postępy w resocjalizacji jako negatywne. W związku z powyższą oceną komisja postanowiła skierować powoda do odbywania kary w (...) - Recydywista penitencjarny - ZK typu zamkniętego - system zwykły. (projekt oceny okresowej - k. 136-137; decyzja - k. 138; pismo - k. 149).

W dniu 10 października 2016 r. powód został wezwany na rozmowę z funkcjonariuszami jednostki w związku ze złożoną prośbą o dopisanie na listę osób odwiedzających konkubiny D. R.. W trakcie rozmowy oświadczył, że kontakty z poprzednią konkubiną E. L. rozpadły się, a jednocześnie nie chciał wykreślać jej z listy odwiedzających, bowiem liczył na widzenie, podczas którego będą mogli dokonać wspólnych rozliczeń finansowych. Powód stwierdził, że D. R. jest jego wieloletnią przyjaciółką, mieszka po sąsiedzku i planują wspólne życie. Wskazał, że kontakt z nią został nawiązany listownie. Na podstawie podanych przez powoda informacji D. R. została wpisana na listę osób bliskich jako przyjaciółka i od początku pobytu powoda w jednostce penitencjarnej odwiedziła go raz, tj. w dniu 15 grudnia 2016 r. (notatka służbowa - k. 148; k. 150).

W dniu 30 grudnia 2016 r. pomiędzy Aresztem Śledczym w G., a Zachodnią (...) z siedzibą w W. została zawarta umowa użyczenia lokalu z przeznaczeniem na prowadzenie kantyny. Zarządzeniem nr (...) Dyrektora Aresztu Śledczego w G. z dnia 16 maja 2017 r. w sprawie organizacji, składu, trybu pracy oraz zakresu obowiązków członków komisji do monitoringu cen oraz realizacji sprzedaży w kantynie aresztu powołano zespół ośmiu osób, z którego powoływana

będzie komisja, mająca za zadanie monitorowanie wysokości cen artykułów oferowanych w punktach sprzedaży na terenie Aresztu Śledczego w G. (w tym w Oddziale Zewnętrznym w S.) oraz sprawdzanie prawidłowości ich funkcjonowania. W wykonaniu rozkazu dziennego Dyrektora Aresztu Śledczego w G. z dnia 14 marca 2016 r., komisja w dniu 12 i 16 maja 2017 r. dokonała porównania cen w dwóch sklepach znajdujących się w pobliżu Aresztu Śledczego w G. oraz w dwóch sklepach znajdujących się w pobliżu Oddziału Zamiejscowego w S. z cenami obowiązującymi w kantynie. W wyniku analizy artykułów przeważnie kupowanych przez osadzonych w kantynie komisja stwierdziła, że ceny te nie odbiegają od cen obowiązujących w pobliskich sklepach, a w niektórych przypadkach są nawet niższe. Komisja nie miała również uwag co do jakości sprzedawanych produktów oraz warunków ich przechowywania w kantynie. (umowa - k. 141-144; zarządzenie nr (...) - k. 145-146; sprawozdanie - k. 147).

Powód przebywa obecnie w Zakładzie Karnym w K.. Nie jest zatrudniony w jednostce penitencjarnej. Przewidywany ostateczny koniec kary powoda przypada na dzień 21 stycznia 2019 r. (zaświadczenie - k. 37, k. 38;)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych powyżej dokumentów, których treść uznał za wiarygodną, bowiem ich prawdziwość nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez żadną ze stron.

Sąd oddalił dowód z zeznań świadków wskazanych przez powoda w piśmie z dnia 22 maja 2017 r. (k. 5) wobec niewskazania okoliczności, jakie podlegać miały stwierdzeniu za ich pomocą oraz niepodania danych świadków umożliwiających ich wezwanie do Sądu. Stosownie bowiem do art. 258 k.p.c. strona powołująca się na dowód ze świadków obowiązana jest dokładnie oznaczyć fakty, które mają być zeznaniami poszczególnych świadków stwierdzone, i wskazać świadków, tak by wezwanie ich do sądu było możliwe.

Sąd oddalił także wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa celem wykonania dokumentacji technicznej i fotograficznej, która ukazałyby okna oraz dokonania pomiaru powierzchni celi nr 7 w oddziale X-1 w Oddziale Zewnętrznym w S.. Z okoliczności przedmiotowej sprawy nie wynikało, aby powód odbywał karę pozbawienia wolności w warunkach przeludnienia czy też w nieprawidłowych warunkach higieniczno-sanitarnych. Okoliczności faktyczne sprawy w zakresie warunków socjalno - bytowych zostały wykazane za pomocą innych dowodów zgromadzonych w sprawie, które Sąd uznał za wiarygodne. Prowadzenie postępowania dowodowego w tym przedmiocie należało zatem uznać za bezprzedmiotowe. W ocenie Sądu skutkowałoby ono jedynie przedłużeniem postępowania.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód w pozwie powoływał się na szereg okoliczności faktycznych, które jego zdaniem świadczą o tym, że pozwany nie zapewnił mu odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności, co uzasadnia w jego ocenie przyznanie mu zadośćuczynienia w wysokości 100.000 zł. Jako podstawę prawną roszczenia wskazał art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że jedynie powód jest uprawniony do wskazania rodzaju dóbr, które w jego ocenie zostały naruszone oraz sposobu ich naruszenia. Właściwe określenie dobra osobistego, które jest przedmiotem ochrony sądowej, jest z kolei niezbędne dla prawidłowej oceny, czy określone działanie naruszyło konkretne dobro osobiste, a następnie, czy działanie to było bezprawne, a jeśli tak, to czy treść i forma żadanego w pozwie oświadczenia, jest odpowiednia, według art. 24 § 1 k.c., dla usunięcia skutków naruszenia dobra osobistego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2011 r., II CSK 431/10). Powyższe stanowisko zdaniem Sądu pozostaje aktualne w odniesieniu do pozostałych roszczeń przewidzianych w art. 24 § 1 k.c., w tym zapłaty zadośćuczynienia pieniężnego. W pozwie nie sprecyzowano jakie dobra osobiste powoda zostały naruszone wskutek opisanych przez niego działań pozwanego. Jedynie w piśmie, w którym zgłosił wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków (k. 5), P. W. wskazał, że wymienieni funkcjonariusze naruszyli jego godność. Choć powód w treści pozwu odwołał się do art. 445 k.p.c., który przewiduje możliwość zasądzenia odpowiedniego zadośćuczynienia w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, to nie sposób uznać, że zdrowie jest dobrem osobistym, którego ochrony domagał się powód, gdyż pozostaje

to w sprzeczności z okolicznościami faktycznymi powołanymi w treści pozwu. Podobnie, choć powód odwołał się do art. 9 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, który przewiduje, że każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania; prawo to obejmuje wolność zmiany wyznania lub przekonań oraz wolność uzewnętrzniania indywidualnie lub wspólnie z innymi, publicznie lub prywatnie, swego wyznania lub przekonań przez uprawianie kultu, nauczanie, praktykowanie i czynności rytualne, to treść pozwu nie daje podstaw do uznania, że powód dochodził w niniejszej sprawie ochrony dóbr osobistych w postaci wolności myśli, sumienia i wyznania. Wobec powyższego żądanie pozwu należało rozważyć w świetle zarzutu naruszenia przez pozwanego godności powoda.

Zgodnie z art. 23 k.c., dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego, niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Stosownie do art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności, by złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie osoba ta może również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Jak stanowi art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Przepis art. 24 § 1 k.c. rozkłada ciężar dowodu w ten sposób, że na powoda nakłada obowiązek udowodnienia, że pozwany naruszył jego dobra osobiste. Przepis formułuje również domniemanie prawne bezprawności naruszenia dóbr osobistych. Na pozwanym zatem ciąży obowiązek udowodnienia, że jego działanie naruszające dobra osobiste powoda nie było bezprawne (wyrok Sądu Apelacyjnego z 19 października 2005 w Poznaniu, I ACa 353/05). Z treści przytoczonego przepisu wynika zatem jednoznacznie, że w procesie o ochronę dóbr osobistych i naprawienie krzywdy, na powodzie spoczywa ciężar wykazania, że doszło do naruszenia jego dóbr osobistych wskutek działania bądź zaniechania pozwanego. Zaistnienie bezprawności działania pozwanego Sąd rozważa dopiero w wypadku udowodnienia przez stronę powodową, że doszło do naruszenia jej konkretnych dóbr osobistych, tj. dopiero wówczas, gdy strona powodowa udowodniła fakty przemawiające za zasadnością powództwa. Podkreślenia przy tym wymaga, że ocena czy konkretne dobro osobiste zostało zagrożone bądź naruszone cudzym działaniem, nie może być dokonywana w oparciu tylko o subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej. Nie można bowiem brać pod rozwagę jedynie sfery indywidualnych przeżyć zainteresowanego, gdyż ta może być szczególnie duża ze względu na różnego rodzaju uwarunkowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1997 r., sygn. akt III CKN 33/97 oraz z dnia 5 kwietnia 2002 r., sygn. akt II CKN 953/00). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa pogląd, że przy dokonywaniu oceny, o której mowa, istotna jest obiektywna reakcja opinii publicznej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 26 października 2001 r. z uzasadnieniem, V CKN 195/01).

Nie ulega wątpliwości, że wskazywane przez powoda dobro osobiste w postaci godności podlega ochronie prawnej.

Odnosząc się jeszcze na wstępie do ogólnych stwierdzeń powoda dotyczących niedogodności, jakich miał doświadczać w czasie odbywania kar, warto wskazać na stanowisko judykatury w kwestii standardów odbywania kary pozbawienia wolności. W wyroku z dnia 20 grudnia 2010 r. Sąd Najwyższy (IV CSK 449/10), stwierdził, że „o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonych w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności, związanych z samym pobytem w takim zakładzie, polegających np. na niższej od oczekiwanej jakości warunków sanitarnych albo okresowym przebywaniu w celi z większą niż określona standardami liczbą osadzonych; nie powinno się oczekiwać warunków podobnych do domowych, które dla wielu ludzi bywają bardzo trudne, a nie wynikają z odbywania żadnej kary”. Istotną kwestią jest rozgraniczenie dolegliwości, jakie są nieuniknione i nieodłącznie związane z pobytem w placówce penitencjarnej od tych, które wykraczają poza dolegliwości związane bezpośrednio z pozbawieniem wolności, stanowią udręczenie i skutkują naruszeniem dóbr osobistych. O naruszeniu godności skazanego można mówić, gdy cierpienia i upokorzenie przekraczają konieczny

element cierpienia wpisanego w odbywanie kary pobawienia wolności, zwłaszcza przy bierności zakładu karnego, który nie dba o poprawę warunków odbywania kary (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 22 października 2014 r., I ACa 589/14).

Dokonując oceny, czy w trakcie pobytu powoda we wskazanych jednostkach, doszło do naruszenia jego dóbr osobistych w postaci godności należało mieć również na względzie, iż co do zasady pobyt w jednostkach penitencjarnych wiąże się z ograniczeniem wolności i swobód jednostki, a także zmianą sposobu i warunków życia skazanego lub tymczasowo aresztowanego. Sam pobyt w warunkach ograniczonej swobody jest zatem dolegliwością dla osoby skazanej lub tymczasowo aresztowanej i niejednokrotnie jest przyczyną subiektywnie odczuwanej krzywdy. Naruszenie dóbr osobistych powinno zatem opierać się wyłącznie na kryterium obiektywnym tj. odczuciu ogółu społeczeństwa. W orzecznictwie Sądu Najwyższego w zasadzie ugruntował się już pogląd, że warunki jakie państwo powinno zapewniać osobie pozbawionej wolności nie powinny naruszać jej godności osobistej a także prawa do prywatności. Wymóg zapewnienia godziwych warunków odbywania kary pobawienia wolności jest bowiem jednym z podstawowych kanonów nowożytnego państwa prawa, znajdujących wyraz w normach prawa międzynarodowego.

Wśród naczelnych zasad kodeksu karnego wykonawczego ustawodawca wskazał w art. 4 zasadę humanitaryzmu, która zakłada, że kary, środki karne, zabezpieczające i zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Skazany zachowuje także prawa i wolności obywatelskie. Ich ograniczenie może wynikać jedynie z ustawy oraz z wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia. Zgodnie z art. 5 k.k.w., skazany jest podmiotem określonych w kodeksie praw i obowiązków. Katalog praw skazanych wliczony jest w art. 102 k.k.w., gdzie w pkt 1 mowa jest o tym, że skazany ma prawo do: odpowiedniego ze względu na zachowanie zdrowia, wyżywienia, odzieży, warunków bytowych, pomieszczeń oraz świadczeń zdrowotnych i odpowiednich warunków higieny.

W ocenie Sądu, pomimo spoczywającego na powodzie ciężaru procesowego wynikającego z art. 6 k.c., nie wykazał on, aby skutek działań pozwanej doszło do naruszenia jego dóbr osobistych.

Zgodnie z art. 110 § 2 k.k.w., powierzchnia celi mieszkalnej przypadająca osadzonemu powinna wynosić nie mniej niż 3m². Powód nie dowiódł, aby w okresie objętym żądaniem pozwu, był umieszczony w warunkach przeludnienia. Nie przedstawił żadnych miarodajnych dowodów na poparcie podnoszonego przez siebie zarzutu. Jak natomiast wynikało z przedłożonych przez pozwanego dokumentów, cela nr 7 w pawilonie X oddział I ma powierzchnię 24, 54 m², mogło w niej być zakwaterowanych maksymalnie ośmiu osadzonych, a w okresie podlegającym rozpoznaniu w niniejszej sprawie, powód nie przebywał w niej w warunkach przeludnienia.

Za nieudowodnione należało uznać także zarzuty co do braku dostępu do dziennego światła oraz do świeżego powietrza. Sąd zważył, że w celi, w której przebywał powód znajdowało się okno, które można było uchylać i otwierać oraz sprawna instalacja wentylacyjna. Dopływ świeżego powietrza był zatem uzależniony przede wszystkim od woli osadzonych, przebywających w danej celi. Sąd nie znalazł żadnych podstaw, by stwierdzić, że cele te nie miały zapewnionej prawidłowej wentylacji. Okno zapewniało również dopływ światła naturalnego, zaś z dokumentacji przedłożonej przez pozwanego wynikało nadto, że dostęp do okna nie był ograniczony i nie było ono zastawione łóżkiem.

Za całkowicie nieuprawnione uznać również należało zarzuty powoda co do wymierzania wobec niego kar dyscyplinarnych za rzekome naruszanie przez niego regulaminu. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynikało bezspornie, iż w okresie przebywania w Areszcie Śledczym w G. - Oddziale Zewnętrznym w S. powód obowiązany był do przestrzegania zarządzenia dyrektora AŚ w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w ww. jednostce penitencjarnej (nr (...) z dnia 27 czerwca 2016 r., a następnie nr (...) z dnia 6 lutego 2017 r.) oraz że dopuścił się on naruszenia jego § 5, który stanowił, że podczas wydawania posiłków osadzeni winni przebywać w celach, w których byli zakwaterowani. Z zawartych w aktach sprawy wniosków o ukaranie dyscyplinarne wynika, że powód w składanych wyjaśnieniach nie zaprzeczał, aby w istocie w trakcie wydawania posiłków znajdował się poza celą mieszkalną. Konsekwencją nieprzestrzegania ww. zapisu było zaś ukaranie powoda karą dyscyplinarną i

nie sposób upatrywać w tym działaniu pozwanego naruszenia godności powoda. Powyższe działanie pozwanego nie było również bezprawne. Pozwany zaprzeczył przy tym, aby doszło do podnoszonej przez powoda w pozwie sytuacji, w której funkcjonariusze zamykali toaletę podczas wydawania posiłków, a powód - wbrew ciężącemu na nim ciężarowi dowodu - nie zdołał wykazać ww. okoliczności. Zakaz korzystania z toalety w trakcie wydawania posiłków nie wynikał również z powołanego wyżej zarządzenia dyrektora AŚ.

Podobnie zarzuty powoda co do nieprawidłowego działania funkcjonariuszy w zakresie ukarania karą dyscyplinarną za odmowę podjęcia pracy oraz kąpiel należało uznać za bezpodstawne. Zgodnie z art. 116 § 1 ust. 4 k.k.w. każdy osadzony ma obowiązek wykonywania prac porządkowych w obrębie zakładu karnego. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynikało, że powodowi zaproponowano pracę w wymiarze do 90 godzin miesięcznie (nieodpłatnie), przy pracach na rzecz jednostki penitencjarnej. Powyższe działanie pozwanego było zgodne z art. 123 a § 1 k.k.w. i nie stanowiło formy zmuszania powoda do pracy. Powód nie wyraził na to zgody, powołując się na art. 123 a § 2 k.k.w., który nie miał w ww. sytuacji zastosowania. Zachowanie powoda skutkowało wymierzeniem mu kary dyscyplinarnej za naruszenie przywołanego wyżej art. 116 § 1 ust. 4 k.k.w., zaś działanie pozwanego miała swoje umocowanie w obowiązujących przepisach prawa. Ponadto przywołane już wyżej zarządzenie dyrektora AŚ (nr (...)) określało warunki zażywania kąpeli przez osadzonych, zaś w § 7 pkt 5 konkretyzowało zakaz ich zażywania w pomieszczeniach umywalni. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynikało, że powód dopuścił się naruszenia ww. zapisu poprzez branie kąpeli w dniu oraz w miejscu do tego nieprzeznaczonym, co w konsekwencji skutkowało wymierzeniem mu kary dyscyplinarnej. Zważyć przy tym należy, że stosownie do art. 116 § 1 k.k.w. skazany ma obowiązek przestrzegania przepisów określających zasady i tryb wykonywania kary, ustalonego w zakładzie karnym porządku oraz wykonywania poleceń przełożonych i innych osób uprawnionych, zaś naruszenie tych przepisów niesie za sobą konkretne konsekwencje dyscyplinarne. Powyższe zarzuty były również przedmiotem postępowania przed Sądem Okręgowym w Radomiu oraz przed Dyrektorem Okręgowym Służby Więziennej w W.. Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w W. stwierdził, że postępowanie funkcjonariuszy było zgodne z przepisami prawa, kara została wymierzona przez osobę do tego uprawnioną, z zachowaniem wymaganego terminu i przy uwzględnieniu przesłanek przewidzianych w k.k.w. oraz że powód został pouczone o możliwości zaskarżenia tej decyzji - co też uczynił.

Za nieudowodnione należało uznać również twierdzenia powoda co do tego, że w kantynie obowiązują wygórowane ceny, w niektórych przypadkach nawet o 300 % wyższe w porównaniu do cen w sklepach ogólnodostępnych. Z dowodów zaofiarowanych przez pozwaną wynikało, że pozwany powołał komisję, mającą za zadanie monitorowanie wysokości cen artykułów oferowanych w punktach sprzedaży na terenie Aresztu Śledczego w G. (w tym w Oddziale Zewnętrzny w S.) oraz sprawdzanie prawidłowości ich funkcjonowania, zaś z przeprowadzonych analiz w dniu 12 i 16 maja 2017 r. wynikało, że ceny te są do siebie zbliżone, a w niektórych przypadkach ceny w kantynie są nawet niższe. Komisja nie miała również uwag co do jakości sprzedawanych produktów oraz warunków ich przechowywania w kantynie. Podobnie decyzja Komisji Penitencjarnej o skierowaniu powoda do zakładu karnego typu zamkniętego została podjęta po zapoznaniu się z projektem oceny okresowej i dokonaniu negatywnej oceny realizacji indywidualnego programu oddziaływań i nie sposób uznać, że ww. działanie pozwanego naruszało godność powoda i było sprzeczne z prawem.

Odnosząc się zaś do zarzutu co do odmowy wpisania konkubiny powoda na listę odwiedzających należało mieć na względzie, że powód w wyniku zgłoszonego wniosku został wezwany przez funkcjonariuszy jednostki na rozmowę, w trakcie której ostatecznie wyjaśnił, że D. R. jest jego wieloletnią przyjaciółką, a jednocześnie nie chciał wykreślać z listy odwiedzających swojej poprzedniej konkubiny E. L., bowiem liczył na widzenie z nią, podczas którego będą mogli dokonać wspólnych rozliczeń finansowych. Nie sposób nadto uznać, iż w świetle podanych przez powoda informacji funkcjonariusze aresztu mieli podstawy do uznania, iż D. R. jest konkubiną powoda. Niezależnie od powyższego, zdaniem Sądu powód nie wykazał w jaki sposób powyższa okoliczność doprowadziła do naruszenia jego godności. Raz jeszcze podkreślenia wymaga, że ocena czy konkretne dobro osobiste zostało zagrożone bądź naruszone cudzym działaniem, nie może być dokonywana w oparciu tylko o subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej.

W świetle powyższego nie sposób zatem uznać, że dobra osobiste powoda w ogóle zostały naruszone. Nie można bowiem w tej kwestii opierać się wyłącznie na odczuciach powoda. W okolicznościach niniejszej sprawy wszelkie działania podjęte przez funkcjonariuszy Służby Więziennej w stosunku do powoda zostały dokonane w granicach określonych porządkiem prawnym, a ukaranie dyscyplinarne powoda wynikało z nieprzestrzegania przez niego wewnętrznego porządku zakładu. Skoro nie doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda, to brak było podstaw do udzielenia mu z tego tytułu ochrony prawnej.

Uzupełniająco, jedynie na marginesie powyższych rozważań, można dodać, że powód nie przedstawił również dowodów, które – nawet gdyby założyć, że doszło do naruszenia jego dóbr osobistych – pozwoliłyby ustalić rozmiar doznanej przez niego krzywdy. Osoba domagająca się zapłaty zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie jej dóbr osobistych powinna bowiem wykazać także rozmiar doznanej krzywdy. Zgodnie bowiem z art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Zasądzenie zadośćuczynienia ma zatem charakter fakultatywny i od oceny sądu opartej na analizie okoliczności konkretnej sprawy zależy przyznanie pokrzywdzonemu ochrony w tej formie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 11 stycznia 2007 r., I ACa 833/06, LEX nr 298413). Także zatem z uwagi na fakt, że powód nie wykazał rozmiaru i intensywności doznanej krzywdy ani stopnia negatywnych konsekwencji, jakie wyniknęły dla niego z ewentualnego naruszenia, pozew nie nadawał się do uwzględnienia. W ocenie Sądu negatywne odczucia powoda są subiektywne i nie mogą stanowić o jego krzywdzie, a znajdują swoje uzasadnienie w reakcji na odosobnienie i karę jaką odbywa powód.

Z powyższych względów powództwo nie nadawało się do uwzględnienia. Wobec powyższego Sąd orzekł jak w pkt 1. wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. zgodnie z którym w przypadku szczególnie uzasadnionym możliwe jest odciążenie strony przegrywającej kosztami procesu w całości lub w części. Sąd postanowił nie obciążać powoda kosztami procesu ze względu na jego trudną sytuację finansową, która zdecydowała m.in. o zwolnieniu go od kosztów sądowych od opłaty od pozwu ponad kwotę 50 zł w niniejszej sprawie. Ze względu na to że powód, w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności, nie posiada żadnego majątku, oraz dla uniknięcia bezskutecznej egzekucji przyjąć należało, że przesłanka wskazana w art. 102 k.p.c. została spełniona. W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie 2 wyroku.